

De buurtsportcoach: typen, taken en aanpak

Sportclinics organiseren voor kinderen, een regionaal netwerk opzetten voor gehandicaptensport of nieuw beweegaanbod creëren voor ouderen: allemaal taken van de buurtsportcoach. Het werk van de buurtcoach is divers. Kunnen we wel spreken over de buurtsportcoaches als één beroepsgroep? En welke werkwijze(n) van dit beroep is/zijn te onderscheiden?

mulier instituut

SPORT
KUNDE

Dit factsheet is bedoeld voor de (in)directe werkgevers van buurtsportcoaches¹. In dit factsheet gaan we in op het profiel van de buurtsportcoach: zijn of haar werkzaamheden, doelgroepen en aanpak. Daarnaast geven we tips aan werkgevers hoe zij de werkomstandigheden van de buurtsportcoach kunnen verbeteren. Dit factsheet is een samenvatting van een deel van het evaluatieonderzoek naar de buurtsportcoachregeling. Lees ook onze andere samenvattende factsheet.

¹In de praktijk gebruiken gemeenten vaak andere termen zoals combinatiefunctionaris of beweegmakelaar. Om verwarring te voorkomen, praten wij over 'buurtsportcoaches'.

Maatwerk passend bij lokale context

De kans dat een buurtsportcoach precies hetzelfde werk doet als een andere buurtsportcoach is klein. Gemeenten mogen binnen de brede kaders van het Rijk buurtsportcoaches inzetten op een wijze die past bij de lokale context. Dit maatwerk zorgt ervoor dat buurtsportcoaches verschillende werkgebieden, werkgevers, doelen, doelgroepen, taken en rollen hebben (zie ook tabel 1). Deze onderlinge diversiteit maakt het voor buurtsportcoaches lastiger om van elkaar te leren en ervaringen te delen.

Tabel 1. Specifieke taken van buurtsportcoaches (meer antwoorden mogelijk, alleen taken > 30%, in procenten. n=424)*

	Totaal
Enthousiasmeren van doelgroep(en) tot deelname aan activiteiten	67
Enthousiasmeren van andere partijen	66
Activiteiten/bijeenkomsten organiseren	62
Een rooster of (jaar)planning maken	55
Coachen en begeleiden deelnemers	52
Bemiddelen tussen vraag en aanbod	51
Samenwerking tussen organisaties opzetten/opstarten	50
Verbeteren van bestaande activiteiten	49
In kaart brengen van het bestaande aanbod	48
Samenwerking tussen organisaties ondersteunen	48
Lesgeven aan deelnemers	47
Doorverwijzen van deelnemers naar structureel aanbod	47
Meedenken/adviseren over visie, beleid of activiteiten	46
Aansturen van een project of projectteam	45
Netwerken in kaart brengen of tot stand brengen	43
Professionaliseren	40
Begeleiden van teamleden/medewerkers	38
Ontwikkelen producten en diensten, activiteiten of leerlijnen	36
Signaleren van mogelijke problemen/behoefte doelgroep(en) of buurt	33
Initiëren van aanbod en daarna overdragen	33
Marketing en communicatie	32

* Lokale enquête buurtsportcoaches (n=424) 2016/2017.

** Interviews buurtsportcoaches (n=291) 2017.

De buurtsportcoach in cijfers

37
jaar is de
gemiddelde leeftijd.**

76%
is hbo- of
wo-opgeleid.**

28
uur per week is
de gemiddelde
aanstelling.**

21%
van de werkgevers van
de buurtsportcoach is
een gemeente.**

76%
Van de buurtsport-
coaches richt zich op
kinderen van 4 tot 12
jaar.*

De buurtsportcoach
werkt vooral in de
sectoren.*

- Sport **89%**
- Onderwijs **79%**
- Buurt **40%**

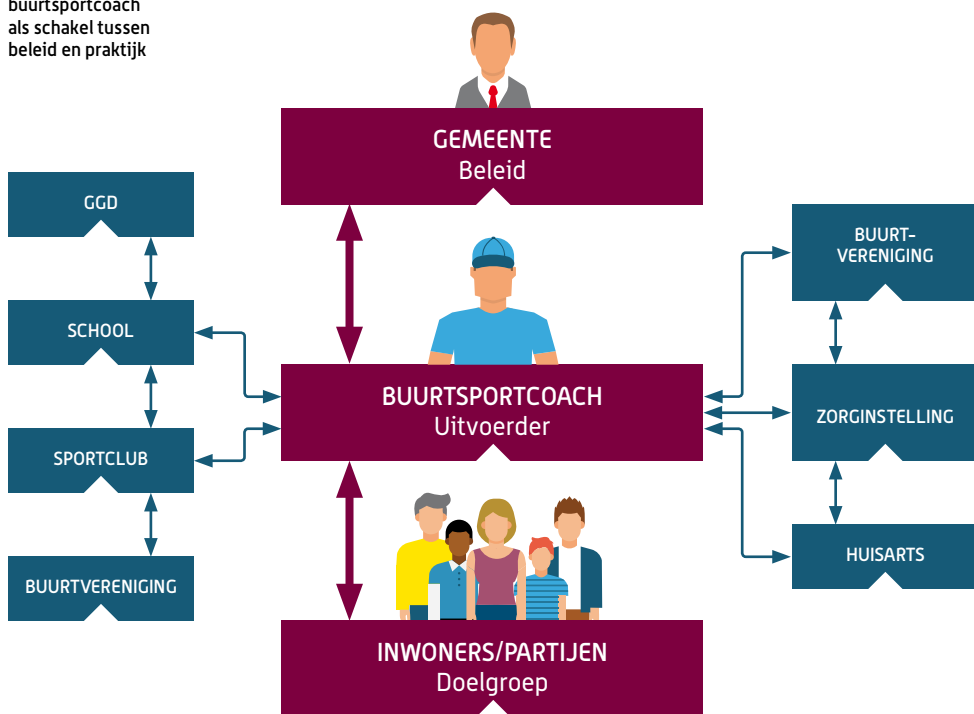
Colofon

Auteurs: Anouk Brandsema & Caroline van Lindert. Neem voor meer informatie contact op met Caroline van Lindert. Dit factsheet is een samenvatting van een gedeelte van het Evaluatieonderzoek buurtsportcoaches van het Mulier Instituut in samenwerking met acht sportkundeopleidingen (Hanzehogeschool Groningen, Fontys Sporthogeschool, Hogeschool Windesheim, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, De Haagse Hogeschool, Hogeschool InHolland i.s.m. Hogeschool van Amsterdam, HZ University of Applied Sciences). Lees het volledige rapport en het bijlagenrapport voor meer bevindingen.

Buurtsportcoaches als onmisbare schakel tussen beleid en praktijk

Buurtsportcoaches zijn de uitvoerende schakel tussen gemeenten en haar burgers en organisaties (zie figuur 1). Enerzijds kunnen zij door het directe contact met burgers en lokale organisaties behoeften, wensen en problemen signaleren en deze delen met de gemeente. Anderzijds zijn buurtsportcoaches een vertegenwoordiger van het gemeentelijk beleid. Wanneer belangen van de gemeente en burgers tegenstrijdig zijn, brengt dit de buurtsportcoach in een lastige positie. Het is daarom belangrijk dat buurtsportcoaches de vrijheid hebben om hun werkzaamheden tussentijds bij te stellen. Deze vrijheid is volgens buurtsportcoaches het belangrijkste en tevens leukste aspect van hun werk. Tegelijkertijd hebben zij ook behoefte aan sturing en afstemming over doelen en taken. Buurtsportcoaches geven aan het onwenselijk te vinden als opdrachtgevers hen te vrij laten in hun werkzaamheden.

Figuur 1. Een voorbeeld van de buurtsportcoach als schakel tussen beleid en praktijk

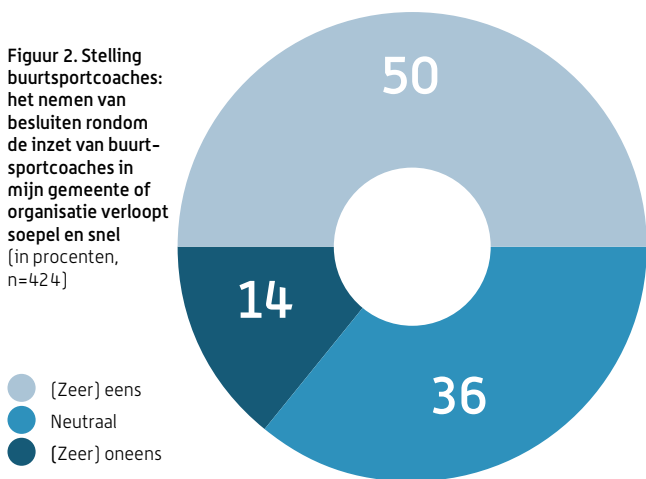
Aansturing door meerdere partijen

De buurtsportcoach maakt dikwijls deel uit van een breder samenwerkingsverband met lokale partners. Dit heeft invloed op hoe doelen en taken worden geformuleerd. De buurtsportcoach werkt meestal in een team waarmee hij of zij doelen en taken afstemt. Vaak moet de buurtsportcoach deze doelen

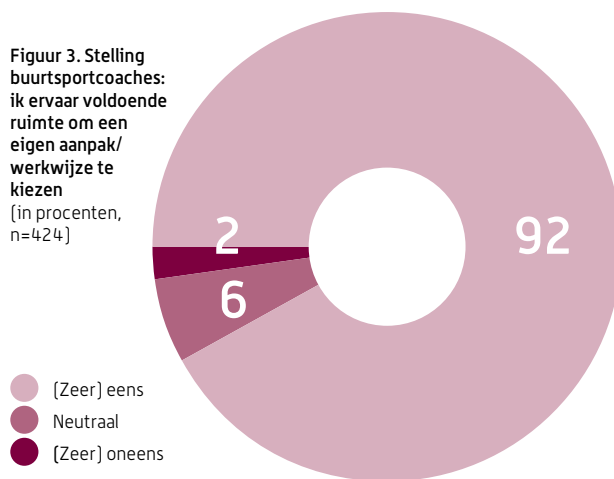
en taken ook afstemmen met lokale partijen in de gemeente of wijk. Niet vreemd dat maar de helft van de buurtsportcoaches ervaart dat besluiten snel worden genomen (figuur 2). Buurtsportcoaches hebben vaak één werkgever, maar in de praktijk ervaren ze meer sturing van hun bredere netwerkverband.

Zij ervaren alsnog voldoende ruimte voor hun eigen inbreng (figuur 3). De buurtsportcoach bevindt zich hier duidelijk op het snijvlak van beleid en praktijk en tussen betrokken partijen en de behoeften van de einddoelgroep. Aan het goed afstemmen van deze belangen heeft hij soms een dagtaak (zie figuur 1).

Figuur 2. Stelling buurtsportcoaches: het nemen van besluiten rondom de inzet van buurtsportcoaches in mijn gemeente of organisatie verloopt soepel en snel (in procenten, n=424)

Figuur 3. Stelling buurtsportcoaches: ik ervaar voldoende ruimte om een eigen aanpak/ werkwijze te kiezen (in procenten, n=424)

Bron: Lokale enquête buurtsportcoaches (34 gemeenten) 2016/2017. Exclusief de antwoordopties 'weet niet' en 'n.v.t.'.

“In het begin was ik zoekende naar wat ik precies moest doen en wat mijn taken daarin waren. Er was niet echt een duidelijk functieprofiel voor wat ik nu precies moest doen. Vooral in contact komen met mensen en naar afspraken gaan met collega’s [hielp om minder zoekende te worden]. Je moet kansen creëren en zien.”

[buurtsportcoach, 27 jaar]

Zeven typen buurtsportcoaches

De werkwijze van de buurtsportcoach blijkt sterk afhankelijk van het type buurtsportcoach. De meesten typen zijn gericht op een specifieke doelgroep, zoals kinderen, mensen met een beperking of senioren. Twee typen hebben geen specifieke doelgroep (wijk-/buurtbewoners en sportverenigingen), maar deze typen hebben specifieke werkzaamheden. Zo zijn buurtsportcoaches voor wijk- en buurtbewoners meer afhankelijk van lokale partners om te weten welke problematiek er speelt. Buurtsportcoaches die zich richten op sportverenigingen voeren vooral ondersteunende werkzaamheden uit zodat de sportverenigingen worden versterkt (bijvoorbeeld in hun maatschappelijke rol).

Buurtsportcoaches laten zich echter niet zo gemakkelijk indelen in typen. Ook binnen typen is diversiteit zichtbaar. Zo zijn buurtsportcoaches werkzaam in diverse rollen (zoals coördinator, verbinder, uitvoerder of doorverwijzer) en voeren zij hun taken uit binnen diverse sectoren (zoals sport, zorg/welzijn, onderwijs en cultuur). Buurtsportcoaches kunnen dan ook meerdere typen tegelijkertijd zijn. Vaak combineren zij één of twee doelgroepen die overlap hebben, zoals ouderen en mensen met een beperking. De buurtsportcoaches kijken goed naar hun 'eigen' doelgroep en waar deze doelgroep behoefte aan heeft. Zo benadert de buurtsportcoach voor kinderen hen via het onderwijs, terwijl de buurtsportcoach voor ouderen meerdere strategieën gebruikt zoals fittesten, persoonlijke benadering of de eerstelijnszorg. Niet elke doelgroep is even makkelijk te bereiken of te enthousiasmeren (zie ook figuur 4). De werkzaamheden die de buurtsportcoach voor een doelgroep uitvoert zijn ook verschillend. Zo ondersteunt de buurtsportcoach voor sportverenigingen vaak kader- en beleidsfuncties, terwijl de buurtsportcoach voor kwetsbare burgers bijvoorbeeld kennismakingslessen of -evenementen voor de doelgroep organiseert. Zie [dit factsheet](#) om meer te lezen over de verschillende typen buurtsportcoaches.

Zeven typen/doelgroepen van buurtsportcoaches:

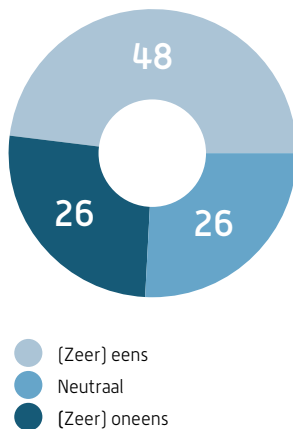
“We laten de doelgroep zelf vertellen wat ze willen, het moet immers lokaal maatwerk zijn.”

[buurtsportcoach, 27 jaar]

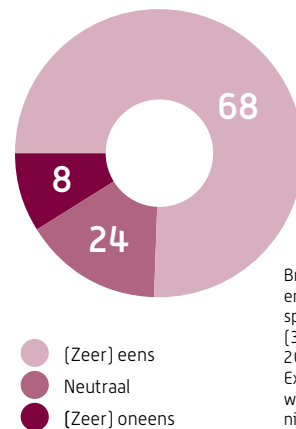
Aanpak is onderbouwd op basis van wat werkt in de praktijk

Buurtsportcoaches werken veelal met een werkwijze die is gebaseerd op het leren in de praktijk. Zij stemmen hun activiteiten af op (vragen uit) de lokale praktijk, bouwen hierop voort wanneer ze merken dat dit de juiste aanpak is of passen hun werkwijze aan als het niet oplevert wat ze ervan verwachten (zie ook figuur 5). De doelen op basis waarvan buurtsportcoaches werken zijn niet altijd even helder geformuleerd. Daarin zijn ze zoekende. Veel buurtsportcoaches werken op basis van wat zij in de praktijk nodig achten en hechten meer waarde aan kwaliteit (de juiste mensen bereiken) boven kwantiteit (veel mensen bereiken). Sporadisch raadplegen zij literatuur, kennis uit hun opleiding of bestaande interventies.

Figuur 4. Stelling buurtsportcoaches: mijn doelgroep(en) zijn over het algemeen makkelijk te enthousiasmeren om deel te nemen aan activiteiten (in procenten, n=424)

Figuur 5. Stelling buurtsportcoaches: de aanpak/werkwijze om de doelstellingen/doelgroepen te bereiken zijn goed onderbouwd en uitgewerkt (in procenten, n=424)

Bron: Lokale enquête buurtsportcoaches (34 gemeenten) 2016/2017. Exclusief de antwoordopties 'weet niet' en 'n.v.t.'.

“Die doelen stel ik zelf op, de functie is heel vrij, daar ben ik heel blij mee. Ik maak mijn eigen taken. Ik heb een teamleider, we kijken samen naar speerpunten vanuit het beleid.”

[buurtsportcoach, 31 jaar]

Samenwerking belangrijkste randvoorwaarde voor succes

Interne en externe samenwerking zijn voor buurtsportcoaches de meest essentiële onderdelen van succes (zie figuur 6). Te weinig tijd op kantoor (met het team), te veel tijd kwijt aan administratieve taken zoals registratie of een te hoge werkdruk werken de buurtsportcoach tegen in zijn werkzaamheden. Regelmatig overleggen met het team of netwerk en waardering of steun van dit team/netwerk werken juist bevorderend. De afhankelijkheid van partners in een netwerk blijkt ook lastig. De niet-eenduidige definitie van het beroep buurtsportcoach, gebrek aan tijd en kunde bij partners of tegengestelde belangen zijn factoren die de buurtsportcoach hierin tegenwerken. Vanuit partners moet intrinsieke motivatie zijn om betrokken te zijn en te blijven. Het werkt volgens buurtsportcoaches goed om zichtbaar te zijn in de wijk. Zo blijven partners beter aangehaakt.

Figuur 6. Bevorderende factoren voor de werkzaamheden van buurtsportcoaches (volgens buurtsportcoaches, geëxtraheerd uit interviews, n=294)

(INTERNE) ORGANISATIE

- Een goed team (waaronder steun, betrokkenheid collega's, kennisuitwisseling)
- Ruimte voor eigen ontwikkeling en eigen aanpak

PERSOONLIJKE FACTOREN

- Kennis over de doelgroep, maar ook over plannen, organiseren en evalueren
- Vaardigheden met betrekking tot organiseren, netwerken, lesgeven, management en motiveren
- Houding zoals inlevingsvermogen, enthousiasme, flexibiliteit, ondernemend en geduldig.
- Ervaring met de doelgroep

EXTERNE FACTOREN

- Goed netwerk (waaronder waardering van partners, expertise uitwisselen)
- Zichtbaarheid in de wijk als buurtsportcoach

Buurtsportcoach: één beroep?

Onderscheid maken naar verschillende typen buurtsportcoaches blijkt zinvol om meer inzicht te krijgen in de werkwijze van buurtsportcoaches. Ondanks dat duidelijke verschillen zichtbaar zijn tussen de typen,

zien we ook veel overeenkomsten. Buurtsportcoaches werken op het snijvlak van beleid en praktijk, dit maakt een goede interne en externe samenwerking cruciaal voor het behalen van resultaten. Buurtsportcoaches

aanspreken als één beroep lijkt daarom legitiem, waarbij benaderingswijzen en soort werkzaamheden van de buurtsportcoach worden afgestemd op de diverse typen.

Vijf tips voor werkgevers:

1

Faciliteer structurele uitwisseling tussen teams, zowel lokaal als regionaal. Denk niet alleen aan ervaringen met specifieke doelgroepen, maar ook aan ervaringen rondom de werkomgeving en aansturing van buurtsportcoaches.

2

Ontwikkel een monitorings- en evaluatieagenda zodat achteraf de activiteiten goed geëvalueerd kunnen worden. Door vooraf goed na te denken over monitoring en evaluatie, voorkom je dat achteraf informatie ontbreekt om conclusies te trekken over de activiteiten/het beleid. Zie ook het [stappenplan voor monitoring en evaluatie](#).

3

Formuleer concrete doelstellingen die inzicht geven waarom activiteiten worden uitgevoerd en waartoe deze activiteiten moeten leiden. Des te concreter de doelstelling, des te beter onderlinge afstemming in het team wordt bereikt. Stem deze doelen af met de (in)directe werkgever, gemeente en partners. Zorg wel dat buurtsportcoaches hun vrijheid en ruimte behouden voor hun eigen taakinving.

4

Maak evaluatie een structureel onderdeel in het team. Door het ontvangen van feedback en ondersteuning kunnen de buurtsportcoaches beter hun beste aanpak of werkwijze bepalen. Daarnaast kunnen de individuele ervaringen worden gedeeld en gebundeld, zodat dit als input kan dienen voor het gemeentelijk beleid.

5

Formuleer concrete doelgroepen en breng in kaart wat hun behoeften zijn en waar buurtsportcoaches hen kunnen benaderen (vindplaatsen). Denk aan het maken van een sociale kaart of het in kaart brengen van samenwerkingspartners/intermediairs.